

Naučni skup povodom stogodišnjice rođenja majstora plošnog slikarstva

SVE BOJE BEHAUDINA SELMANOVIĆA

Na Selmanovim platnima čuvaju se renesansa i barok ovdašnje umjetnosti u čistim bojama koje je svojevremeno velikan bosanskohercegovačkog slikarstva sam izrađivao

Piše: Saida MUSTAJBEGOVIĆ

saida@stav.ba

Tišina ne privlači pažnju većine. A umjetnik koji se njome “ogrne” zapostavljen je obično. U pričama o slikaru Behaudinu Selmanoviću Selmanu (Pljevlja, 1915. – Sarajevo, 1972.) sveprisutna je tišina: muk je odgovor na svako pitanje o jednom od najboljih bosanskohercegovačkih slikara. Rijetki tekstovi o majstoru plošnog slikarstva također svjedoče o umjetnikovoj samozatajnosti i tišini koju je ispunio eksplozijom boja i ornamentima. Upravo se zato na njegovim platnima čuvaju renesansa i barok ovdašnje umjetnosti koja je bila “na” ili “u” predmetima svakodnevno korištenim u bosanskim kućama (tkanje, vez, drvorez itd.). Stoga je posebno važan naučni skup koji se održava 16. novembra, u organizaciji Bošnjačkog instituta – Fondacija Adil Zulfikarpašić u Sarajevu, pod nazivom *Hommage slikaru Behaudinu Selmanoviću povodom stogodišnjice rođenja*.

NEPRAVEDNO ZAPOSTAVLJAN I ZANEMARIVAN

“Riječ je o jednom od najdragocjenijih slikara koje je Bosna i Hercegovina ikad imala. Međutim, nepravедno je i za života, ali i nakon smrti, zapostavljan i zanemarivan. Osim malobrojnih ljubitelja i poznavalaca njegovog djela, prijatelja i porodice, za javnost je njegovo djelo ostalo gotovo nepoznato i zaboravljeno”, kaže Amina Rizvanbegović-Džuvčić, direktorica

Bošnjačkog instituta – Fondacija Adil Zulfikarpašić. S obzirom na to da je u okviru ovog skupa, kojem je magazin *Stav* medijski sponzor i pokrovitelj, planirana i izložba Selmanovih djela iz kolekcije Abdulmedžida Selmanovića (Selmanovog bratića), nedavno se u Institutu u Sarajevu pripremaju slike. U improviziranom je prostoru na “umivanju” četrdesetak slika na kojima je radio restaurator Sanjin Lugić. Slike će se naći u postavci izložbe *Behaudin Selmanović 1915–2015*, koju organizira Bošnjački institut u saradnji s Umjetničkom galerijom Bosne i Hercegovine. U Galeriji će također biti dio izložbe (riječ je o djelima koja su u vlasništvu Umjetničke galerije BiH, muzeja, galerija i samostana iz BiH – Muzeja Sarajeva, Muzeja grada Zenice, Međunarodne galerije portreta Tuzla, Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske u Banjoj Luci, Franjevačkog samostana sv. Anto u Sarajevu, Založbe kralja Tomislava iz Čapljine – te Melihe Husedžinović).

Za života je Selman imao dvije izložbe, a posthumno su organizirane postavke 1973. godine u Stocu, 1974. i 1975. u Tuzli i 1979. godine u Banjoj Luci, a djela su mu se našla i na 78 grupnih međunarodnih i domaćih izložbi. Velika retrospektiva od 125 eksponata napravljena je 1986. godine u Umjetničkoj galeriji BiH, koja danas posjeduje dvadesetak Selmanovih djela, uključujući i crteže.

Sanjin Lugić je radio restauraciju Selmanovih djela koja su dio drugih privatnih kolekcija, a koja su bila oštećena tokom rata. “Za većinu sam slika ja uradio prvu stručnu dijagnostiku nakon pola vijeka”, kazao je Lugić. Zahvaljujući višegodišnjoj saradnji s Umjetničkom galerijom imao je priliku upoznati dio Selmanovićeveg opusa. Uprkos činjenici da je znao urbane legende o bojama koje je pravio Selmanović, Lugić je ipak bio iznenađen njihovim intenzitetom i svježinom samo nakon čišćenja. Iznenadilo ga je da na njima nema krakelura (sitna mreža pukotina u boji) karakterističnih za slike stare pola stoljeća. “Sve pukotine na Selmanovićevim platnima direktna su posljedica udara u njih. Ali, srećom, nijedno nije bilo probijeno”, objasnio je Lugić i dodao da su našli smo

Fotografija: Kemal SOFTIĆ

šest slika na kojima je proces propadanja u toku. I one su izmještene.

“Kod njega je ujednačen nanos boje. Na vrlo malo slika postoji tekstura kista koja je vidljiva. Znači, umjetnik mirno rješava površinu u odnosu i u kontrastu i u susretu sa susjednom površinom, na što mi emocijom reagiramo“, kazao je restaurator.

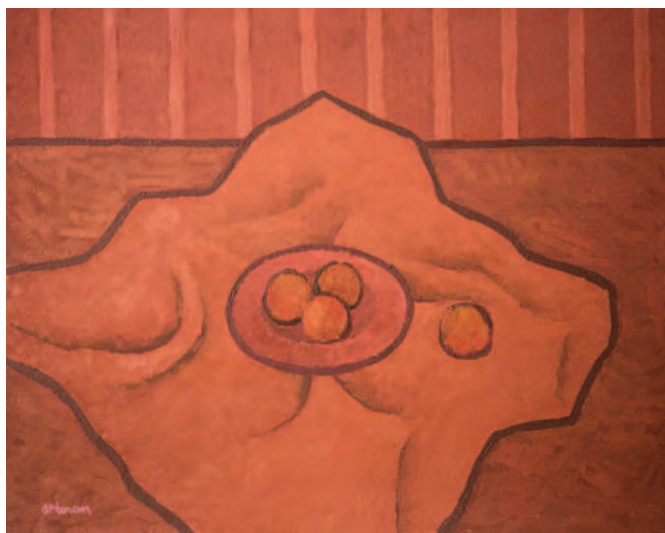
GOVORLJIVA TIŠINA

Malo je onih koji će, spominjući slikare intimiste koji su obilježili sedamdesete godine prošlog vijeka, spomenuti i Behaudina Selmanovića. Affan Ramić 1973. godine na posthumnoj izložbi Behaudina Selmanovića na *Slovu Gorčina*, između ostalog, kazao je: “Behaudin je bio fasadno opor i razgovorno škrt i tvrd, ali je zaista bio izgubljen, čudesno i divno izgubljen u svojoj opsesiji, svojoj umjetnosti, suzdržanoj, rafiniranoj paleti, svome traženju neobičnog neba, istočnjačke forme ibrika, njegovog bakrenog zvuka i šare na zidu obične stambene sobe.“

O toj neprilagođenosti vremenu i intimi Behaudina Selmanovića, u kojoj je na platnima risao, sjećanja za *Stav* ispričao je njegov bratić Abdulmedžid. Nikada nije odgonetnuo zašto se Selman povukao nakon svega dvije godine rada u prosvjeti. U vrijeme poslije Drugog svjetskog rata bilo je malo obrazovanog svijeta. A Selmanović se tih godina vratio sa zagrebačke Likovne akademije, gdje je prošao tri slikarske škole: po dva semestra kod profesora Krste Hegedušića i Jozе Kljakovića i četiri semestra kod profesora Marina Tartaglie na specijalki. “Mislim da se nije nešto slagao s Ismetom Mujezinovićem i da se zato povukao iz prosvjete“, rekao je Abdulmedžid. Historičarka umjetnosti Meliha Husedžinović, godinama pripremajući veliku retrospektivnu izložbu, pronašla je nastavni plan i program u Selmanovim stvarima koje je zadržao iz vremena rada

Restaurator Sanjin Lugić sa nedovršenom Selmanovom slikom
Fotografija: Kemal SOFTIĆ

IZLOŽBE SELMANOVIH DJELA

Program naučnog skupa *Hommage slikaru Behaudinu Selmanoviću povodom stogodišnjice rođenja*, ponedjeljak 16. novembar, početak u 10.00 sati.

Govorit će: Prof. dr. sc. Fahrudin Rizvanbegović, prof. dr. sc. Zvonko Maković, dr. sc. Irfan Hošić, historičarka umjetnosti Snježana Mutapčić, likovni umjetnik Edin Numankadić. Moderatori: Merima Memić.

U 15.30 prikazivanje dokumentarnog filma *Blistava jednostavnost slikara Behaudina Selmanovića* autora Ivana Kordića, u produkciji Televizije Sarajevo.

Djela iz privatne kolekcije Abdulmedžida Selmanovića bit će postavljena u galeriji Bošnjačkog instituta, dok će djela iz muzeja, galerija i samostana u Bosni i Hercegovini biti postavljena u Umjetničkoj galeriji BiH. Otvorene izložbe planirano je za 18.00 sati u Bošnjačkom institutu, a koktel u 19.00 sati u Umjetničkoj galeriji.

u školi. S obzirom na to da su dijelovi bili podvučeni, pretpostavila je da se Selman s njima nije slagao. Ovaj samozatajni umjetnik imao je od 1945. godine atelje u Sarajevu, u kojem je prije njega bio Petar Tiješić, a u istom potkrovlju do 1947. bio je i atelje Romana Petrovića, u kojem je poslije bio Ivo Šeremet, slikar i jedan od osnivača Umjetničke galerije BiH. "On je od amidže otkupljivao sve što bi mu se svidjelo", kazao je Behaudinov bratić Abdulmedžid, koji je uz umjetnika u ateljeu bio od sedme godine života. Sjetio se da Selman nije imao novca za boju. Blistave boje pravio je sam.

Jedan od motiva na Selmanovim slikama jeste lonac u kojem je umjetnik, prema kazivanju Abdulmedžida, uništio mnoge slike. Neke od njih ne bi mu se dopale. "Mnogo je slika nestalo u tom loncu", kazao je Selmanov bratić. Prisetio se da je njegov amidža boje koje je pravio upoređivao s najkvalitetnijim bojama tog vremena. Nije ih upoređivao s olovnim bjelilom koje se koristilo, a te su slike s vremenom tamnile. Jedan od načina pravljenja boje bio je tzv. francuski – pokretom osmice na mermernoj ploči (u pigmente u prahu stavljao je laneno i makovo ulje). Jedan

od važnih faktora u ovom procesu jeste činjenica da je ulje sazrijevalo na suncu, zato kasnije nije oksidiralo na platnu, a da bi ga pročistio stavljao je u njega aktivni kreč. "Jedne prilike u nekoj francuskoj knjizi nađemo da je osnova boje mladi sir. Onda smo naručili iz Nahoreva, dobro se sjećam, mlijeko od neke Paše. Onda smo ga kuhali i pravili mladi sir, kojem smo dodavali jaja i pravili boju", prisjetio se Abdulmedžid.

ZNAČAJ NAUČNOG SKUPA

Selmanovi savremenici kažu da je volio jutro. Tada je i radio većinu pejzaža. Druga djela slikao je uglavnom prije izlaska sunca kako bi izbjegao sjene. Fascinantna je njegova ljubav prema Hercegovini – Počitelju i Stocu. "Govorio je da Hercegovina ima samo tri boje – vode, neba i kamena", prisjetio se Alija Rizvanbegović. Selman je boravio u Alijinoj kući u Begovini u Stocu, a Alija u Sarajevu kao student stanovao u kući Selmanovića.

"Boja kamena u Stocu bila je ista kao i boja kamena u Pljevljima, kakve se sjećao", kazao je Abdulmedžid.

Zanimljiv je podatak da autor koji je bio potpuno na margini ima čast da čak

dva njegova djela daruju Josipu Brozu Titu. Dobijao je pozitivne kritike uglavnom mimo granica Bosne i Hercegovine tokom kolektivnih izložbi. Dobitnik je i Dvadesetsedmojulske nagrade SR Bosne i Hercegovine.

"Smatramo važnim da će se po prvi put o Selmanovićevoj umjetnosti progovoriti na javnom skupu, na kojem će učestvovati stručnjaci i kulturni djelatnici iz zemlje i inostranstva. Važna je komponenta programa i studentska konferencija i izložba, čije će se aktivnosti realizirati dijelom u ovoj, a dijelom u idućoj godini. Namjera nam je da se studenti upoznaju bolje sa Selmanovićeovim djelom, da ih inspirira i potakne na daljnja istraživanja, analize, interpretacije te da svoj kreativni izraz predstave na studentskoj konferenciji u februaru 2016. godine", rekla je direktorica Bošnjačkog instituta Amina Rizvanbegović-Džuvčić. Zbornik radova i katalog bit će izdati u postprodukciji, s namjerom da objavljeni radovi, eseji i radovi iz ovog zbornika budu podloga za monografiju o Behaudinu Selmanoviću, koju je ovakav umjetnik već odavno trebao i morao imati. ■